

Finansinspektionens direktionens beslut om förlängning av tillämpningsperioden för en lägsta gräns för den genomsnittliga riskvikten i bolåneportföljen för kreditinstitut som tillämpar interna modeller

Finansinspektionens direktion beslutade på sitt sammanträde den 28 juni 2019

- att förlänga tillämpningsperioden för den institutsspecifika lägsta gränsen på 15 % enligt beslutet av den 26 juni 2017 för den genomsnittliga riskvikten i bolåneportföljen¹ för kreditinstitut som tillämpar s.k. interna modeller med ett år från och med den 1 januari 2020 med stöd av artikel 458 i kapitalkravsförordningen². Förutsättningen för att beslutet ska träda i kraft är att EU-rådet inte motsätter sig beslutet. EU-rådet kan på förslag av kommissionen avvisa en åtgärd enligt artikel 458 som myndigheten i en medlemsstat föreslagit. Europeiska systemrisknämnden (ESRB) och Europeiska bankmyndigheten (EBA) ska yttra sig om saken.

Beslutsmotivering

Finansinspektionens direktion beslutade den 29 juni 2017 på framställning av Finansinspektionens direktör att sätta en lägsta gräns på 15 % för den genomsnittliga riskvikten för bostadslån för kreditinstitut som tillämpar interna modeller. Enligt beslutet infördes den lägsta gränsen den 1 januari 2018. Den lägsta gränsen bestämdes med stöd av artikel 458 i kapitalkravsförordningen.

De genomsnittliga riskvikterna för bostadslån som baserar sig på interna modeller är enligt den aktuella analysen fortfarande relativt låga i Finland och nivån på riskvikterna varierar betydligt mellan kreditinstituten. Riskvikterna är låga både ur risksynvinkel och jämfört med riskviktsnivåerna i andra EU-länder.

De riskvikter som kreditinstituten tillämpar på bostadslånen beaktar inte i tillräcklig utsträckning följd effekterna, som förstärker de ekonomiska störningarna. Följd effekter kan uppstå exempelvis om skuldsatta hushåll i en stressituation minskar sin konsumtion. En minskad konsumtion kan indirekt öka kreditförlusterna och problemen inom företagssektorn och därigenom få allvarigare konsekvenser för det finansiella systemets funktionsförmåga och den ekonomiska aktiviteten. Eventuella följd effekter förstärks av hushållens höga skuldsättning, som varit i stort sett oförändrad efter införandet av en lägsta riskviktsgräns. Skuldsättningen förstärker effekterna av eventuella störningar i hushållens betalningsförmåga (t.ex. ökad arbetslöshet eller stigande räntor). Genom kopplingarna mellan finanssektorn och realekonomin kunde effekterna breddas

¹ Vid tillämpning av bestämmelsen definieras bostadslån i enlighet med 7a kap. 3 §1 mom. 2 punkten i konsumentskyddslagen.

² EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012.

och bli systemiska. En lägsta riskviktsgräns för bostadslån behövs ytterligare för att man med riskvikterna i tillräcklig utsträckning ska kunna bereda sig på att bostadspriserna i framtiden stiger till en nivå som inte motsvarar det ekonomiska läget antingen allmänt eller lokalt.

Europeiska systemrisknämnden gav Finland en varning om hushållens höga skuldsättning i november 2016. Nämnden påtalade att skuldsättningen kan utgöra en risk för den finansiella stabiliteten och den realekonomiska utvecklingen på medellång sikt.

Vid beslut om förlängning av tillämpningsperioden för en nationell åtgärd enligt artikel 458 i EU:s kapitalkravsförordning (CRR) ska samma förfarande tillämpas som när beslutet om åtgärden ursprungligen fattades. Samtidigt måste man göra en bedömning av huruvida de risker som observerats kan avvärjas i tillräcklig omfattning med andra metoder än åtgärder enligt artikel 458. I fråga om alternativa åtgärder (med undantag av systemriskbuffertkravet) har situationen inte förändrats efter det ursprungliga beslutet, och med ledning av den tidigare analysen är bedömningen att den lägsta riskviktsgränsen inte kan ersättas med alternativa åtgärder.³

Efter beslutet om en lägsta gräns för riskvikter i juni 2017 har Finland infört ett systemriskbuffertkrav. Det är emellertid inte befogat att ersätta den lägsta riskviktsgränsen med en systemriskbuffert eftersom:

- avsikten med ett systemriskbuffertkrav i första hand är att säkerställa en tillräcklig kapitalisering av bankerna i händelse av långvariga, strukturella risker som berör hela banksektorn, medan avsikten med en lägsta riskviktsgräns är att säkerställa att systemrisker som uttryckligen hänför sig till bostadsutlåningen beaktas i tillräcklig utsträckning i kapitaltäckningsanalysen;
- lagstiftningen innehåller detaljerade bestämmelser om förutsättningarna för att ställa ett systemriskbuffertkrav, som baserar sig på nämnda riskfaktorer som i stor utsträckning berör kreditinstitutssektorn och de indikatorer som mäter dem, och det således skulle vara svårt att rikta ett buffertkrav till kreditinstitut som tillämpar interna metoder;
- införandet av ett systemriskbuffertkrav i stället för ett riskviktsgolv för kreditinstitutens totala exponeringar kunde inverka på prissättningen av riskerna och kreditinstitutens incitament att bevilja andra lån än bostadslån;
- uppnåendet av en kapitaleffekt motsvarande den lägsta riskviktsgränsen till vissa delar skulle förutsätta införande av större krav än den i lag fastställda högsta gränsen på 5 %.

Effekterna av den lägsta riskviktsgränsen för bostadslån på kapitaltäckningen inom banksektorn har varit små. Orsaken till detta är

³ I samband med beslutsberedningen undersökte man alternativa metoder (inkl. höjning av den lägsta gränsen för det LGD-värde som tillämpas i metoden med interna modeller med stöd av artikel 164 i EU:s kapitalkravsförordning och inverkan på riskvikterna med s.k. pelare 2-åtgärder) som kunde lämpa sig för att stärka en rekapitalisering av bolåneportföljen. Utredningen visade att den observerade systemrisken inte kan kontrolleras tillräckligt och effektivt med alternativa metoder.

28.6.2019

FIVA 3/02.08/2019

Offentligt

de lägsta riskviktsgränser för beräkning av kapitaltäckningen som ECB i egenskap av banktillsynsmyndighet ställt för OP Gruppen och Nordea. Likaså har effekterna av den lägsta gränsen för riskvikterna på de finländska kreditinstitutens utlåning och verksamhet i övrigt enligt uppskattning varit ringa.

Finansinspektionen ska underrätta Europaparlamentet, EU-rådet, Europeiska kommissionen, Europeiska systemrisknämnden (ESRB) och Europeiska bankmyndigheten (EBA) om beslutet att förlänga tillämpningsperioden för den lägsta gränsen för riskvikter och de förändringar i riskerna som ligger till grund för förlängningen. Förutsättningen för att beslutet ska träda i kraft är att EU-rådet inte motsätter sig beslutet. EU-rådet kan på förslag av kommissionen avvisa en åtgärd enligt artikel 458 som en medlemsstat föreslagit. Europeiska systemrisknämnden (ESRB) och Europeiska bankmyndigheten (EBA) ska yttra sig om saken.

Beslutet om förlängning av tillämpningsperioden för den lägsta gränsen för riskvikter är i kraft ett år. För att beslutet ska gälla samtliga bostadslån som beviljats till Finland, ber Finansinspektionen övriga EES-länders makrotillsynsmyndigheter att tillämpa åtgärden på filialer i Finland till kreditinstitut med auktorisation i dessa länder och Europeiska systemrisknämnden (ESRB) att rekommendera myndigheterna i fråga att göra detta.